

ПРОФ. Д-Р КОНСТАНТИН ГЪЛЪБОВ И БЪЛГАРСКАТА ГЕРМАНИСТИКА

РЕЦЕНЗИЯ¹

Станислава Илиева

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ (България)

PROF. KONSTANTIN GALABOV, PHD AND GERMAN STUDIES IN BULGARIA

Stanislava Ilieva

Plovdiv University Paisii Hilendarski, Bulgaria (Bulgaria)

Resercher ID (Web of Science): GXX-0946-2022; ORCID ID: 0000-0003-1519-2204

E-mail: stanislava_ilieva@uni-plovdiv.bg

Проф. д-р Константин Гълъбов (1892–1980) е един от важните български германисти, чиито изследвания и публикации са оставили фундаментален отпечатък в областта на лингвистиката и литературознанието. Той е изключителен учен, чиято страст към немския език и култура вдъхновява поколения научни работници и студенти.

Сборникът „Проф. д-р Константин Гълъбов и българската германистика“ е посветен на 130-годишнината от рождението на проф. Гълъбов и представя дълбок и изчерпателен аналитичен поглед върху живота, академичната дейност и наследството на един от водещите български учени в областта на германистиката, основател на Катедрата по германска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и неин дългогодишен ръководител. Структуриран е в четири раздела, обхващащи изследвания за различни аспекти от живота и академичната дейност на проф. Гълъбов, по-голямата част от творческите му приноси в областта на германистиката, както и различни документални материали като писма, кореспонденция и снимки, които допълват образа за учения.

¹ Burova, Liliya, Reneta Kileva-Stamenova, Ivan Popov, Denitsa Dimitrova, Plamen Tsvetkov sastaviteli, Prof. d-r Konstantin Galabov i balgarskata germanistika. Sofiya: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 2023. [Бурова, Лилия, Ренета Килева-Стаменова, Иван Попов, Деница Димитрова, Пламен Цветков съставители, Проф. д-р Константин Гълъбов и българската германистика. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2023.]

В предговора на сборника съставителите представят основните идеи и цели на изданието, като подчертават значимостта на наследството на проф. Гълъбов за българската германистика и обосновават необходимостта от по-задълбочено проучване на делото му:

Непроучени са останали досега неговите основополагащи за българската германистика изследвания, които съставляват сериозен дял от неговото творчество. С този сборник искаме да допринесем за запълването на тази празнота в рецепцията и анализа на научните трудове на К. Гълъбов и да почетем колосалното му дело, като акцентираме върху неговия портрет на учен и преподавател германист, белязал с присъствието и творчеството си българската култура, университетското образование и германистиката в България. (Burova et al. 2023: 9)

Следват две статии, които допълват картината за живота и работата на професора – „Хронология на важни дати и събития от биографията на Константин Гълъбов“ и „Живот и академична дейност на проф. Константин Гълъбов“, написани от същата авторка, които предоставят основни факти и контекст за разбирането на научния труд и принос на Гълъбов.

Изключително ценна е библиографията на публикациите от и за Константин Гълъбов, която ни дава не само ориентир в многообразното и многоаспектното му творчество, но е и ценен източник за последващи изследвания в областта на германистиката в България.

От съществено значение за рецепцията на многостранната академична дейност на професора е разделът, посветен на приносите на проф. Гълъбов в областта на германистиката и насочен към основните аспекти от творческата му дейност. Лилия Бурова ни представя един многофасетен обзор на езиковедските му трудове, предимно в областта на съвременната и историческата граматика на немския език. Проследявайки трудностите за повишаване количеството на научните изследвания в катедра „Немска филология“, Лилия Бурова изтъква последователните и целенасочени стъпки на ръководителя ѝ за преодоляването им. Чрез документи, запазени в личния архив на К. Гълъбов благодарение на дългогодишната му дейност като ръководител на Катедрата по германистика, се прави опит да се проследят обстоятелствата, които са довели до публикуването на граматиките му и учебниците по немски език, като се уточнява, че никой от разгледаните езиковедски трудове на К. Гълъбов не се числи към категорията

учебници с чисто практически цели, а в тях се съчетават научните изследвания с методически указания за прилагането им.

В следващата статия Емилия Денчева разглежда приноса на проф. Гълъбов към историята и историческата граматика на готския и немския език. Авторката подчертава значението на неговите изследвания за разбирането на езиковата еволюция. Детайлно се разглеждат „Готска граматика“, издадена от „Царската печатница – Imprimerie de la cour“, София 1939 г. и „Историческа граматика на немския език“, издадена от Държавното издателство „Наука и изкуство“, София 1955 г. Денчева много умело защитава тезата, че освен основното си предназначение като академично пособие в теоретическото и практическо обучение на студентите германисти в България „Готска граматика“ „представлява един много задълбочен, фактологически издържан, структурно детайлно премислен езиковедски труд“ (с. 122). Като едно от важните предимства на „Историческа граматика на немския език“ се изтъква фактът, че изследваните фонологични и морфологични явления в старогерманския, средногерманския и новогерманския се анализират въз основа на данни от индогерманския, германския и готския език, което дава възможност за проследяване развитието на фонологичната и морфологичната система на немския език от индогерманския период до наши дни.

В статията си Деница Димитрова и Пламен Цветков анализират нормата и вариацията в произношението, както и „Немска фонетика с оглед на български език“ на К. Гълъбов, като подчертават значението на тази публикация за разбирането на фонетичните особености на немския език. Те разглеждат историята на кодификацията на германската правоговорна норма и нейното представяне в първия български учебник по германска фонетика (1956 г.). Специално внимание се отделя на неговата гледна точка за „законността“ на определени фонемни вариации, разглеждани като отклонение от произносителната норма и становището му, „че сценичната норма, макар и достойна за подражание в много отношения, не съвпада напълно с произносителната норма на книжовния немски език, такъв, какъвто го говорят образованите носители на езика“ (с. 146).

Иван Попов се фокусира върху критиката на романтизма в литературоведските текстове на проф. Гълъбов. Статията възстановява и реализира специфичното използване от страна на Константин Гълъбов на понятието „романтизъм“, както е представено в неговите критически и исторически трудове, посветени на историята на немската литература, и проследява отражението на неговите възгледи върху

основополагащи процеси в българската литература на този период. Много умело Иван Попов извлича онези постановки от цялостната концепция на проф. Гълъбов, които са приложими за целите на съвременното литературознание.

Последна по ред, но не и по значимост в поредицата научни изследвания за делото на проф. Гълъбов е статията на Ренета Килева-Стаменова, която представя неговата роля като преводач на художествена литература от немски на български, като критик на преводите, редактор и културен посредник, показвайки влиянието му върху българо-германските литературни взаимодействия. В статията се изтъква ролята на проф. Гълъбов за популяризирането на българската културна традиция зад граница, от една страна, както и за опознаване и разбиране на другата култура, от друга. Тази двупосочност несъмнено развива и обогатява межкултурния обмен.

Следва разделът, посветен на собствените научни трудове на проф. Гълъбов, където се разглеждат различни аспекти на германистиката, включително историческа граматика, фонетика, морфология, етимология и синтаксис на немския език. Тези статии предлагат детайлно изучаване на езиковите явления, които са от особено значение за разбирането на германския език и културата, свързана с него.

Във втория раздел са подбрани статии, студии и откъси от монографични трудове на К. Гълъбов, показващи различни фасети от многообразните му научноизследователски търсения, които са представителни за основните области от неговата академична дейност. За да допълнят представата ни за обхватността на творчеството му, са включени и няколко литературни и философски есета от сборниците „Зовът на Родината“ (1930) и „Орнаменти“ (1934), които коментират мястото ни като културна идентичност в европейското семейство. Подбраните преводи на художествени произведения и рецензии разкриват визията на К. Гълъбов за целите и същността на преводаческото изкуство.

В същия раздел са включени и очерци за известни български учени като Иван Шишманов, Стефан Младенов, Александър Балабанов и Асен Златарев от мемоарната книга „Спомени весели и невесели за български писатели“ (София, 1959), които наред с интересното портретиране на същността, характера и личностните достойнства на представяните учени са и ценен източник на информация за интелектуалния и културен живот в България през първата половина на XX век.

Сборникът завършва с раздел, съдържащ лични възпоменателни текстове за Константин Гълъбов от колеги и приятели, както и с документални материали като кореспонденция и снимки, които предоставят допълнителен поглед върху личността и

научната дейност на проф. Гълъбов. Тези ценни източници не само доразгръщат историческия контекст на неговата работа, но и разкриват човешкия аспект на учения, като го правят по-достъпен и разбираем за читателите.

Сборникът е от изключителна значимост за академичната общност предвид обхвата и дълбочината на анализа в него. Представянето на различни аспекти от живота и научната дейност на проф. Гълъбов допринася за по-добро разбиране на влиянието му върху германистиката и българо-германските културни взаимодействия.

В заключение бих искала да изразя възхитата и благодарността си към съставителите на този вълнуващ сборник за техния изключителен труд, отдаденост и принос към нашето образование и културно наследство. Сборникът представя ценни и вдъхновяващи текстове, които ни пренасят в света на проф. Константин Гълъбов и ни отварят вратата към неговите изследвания и мисли. Благодарение на техния всеотдаен труд имаме възможността да се възползваме от богатството на знанията и наследството, което този изключителен учен ни е оставил. Събраното е от съществено значение за всички, които се интересуват от германска филология, литература и култура, и ни подарява ценна перспектива върху тяхното развитие и значимост в българския контекст.